

Toivo syntyy lapsessa olevan hyvän näkemisestä ja sen varaan kuntoutumisen polun rakentamisesta. Lastenkotiin tullessaan lapsen tulevaisuus on saattanut olla vailla toivoa ja suunnitelmia. Tähän pimeyteen halutaan tuoda toivon valoa.

Lastenkodista **kohti eheyttä**

Suomessa on kodin ulkopuolelle sijoitettuja lapsia noin 18 000. Sijoitusten syyt ovat moninaiset, mainittakoon mm. vanhempien päihteiden käyttö, mielenterveysongelmat, vanhemmuuden haasteet tai lapsen oma päihteiden käyttö, psyykinen pahoinvointi, rajattomuus ja koulunkäymättömyys. Sijoitettavista lapsista yhä useammalla on psykiatrisen tuen tarve.

Syrjäytymisen ehkäisy

Laitoksiin tulevat lapset ovat useimmiten olleet lastensuojelupalveluiden piirissä avohuollossa, mutta palveluiden riittämättömyyden takia on viimeisimpänä vaihtoehtona päädytty sijaishuoltoon joko perheessä tai laitoksessa, lapsen tuen tarpeesta ja iästä riippuen. Lastenkodeissa on myös lapsia, jotka ovat tulleet laitokseen sijaisperheistä, kun on tarvittu vankempia rajoja ja erityisosaamista lapsen arjen sujumisen tukemiseen. Monilla lapsilla on kokemusta useista eri sijaishuollon paikoista.

Olivatpa syyt mitkä tahansa, erityisesti laitoksissa työskennellään traumatisoituneiden ja usein myös hyvinkin haastavien lasten kanssa. Nuoresta iästä huolimatta lapsen "haavat" saattavat olla syvät ja lapsen kuntoutuminen ja eheytyminen vaativat aikaa, paljon osaavia ja turvallisia aikuisia, lämpöä ja ehyttävää läheisyyttä sekä lapsen erityishaasteiden mukaista tukea. Isossa roolissa ovat pelkästään strukturoitu arki ja turvaa tuovat rajat. Koulunkäynnin sujuminen ja peruskoulun suorittaminen ovat jokaisen lapsen kohdalla tavoitteita, jolla ehkäistään parhaiten nuoren syrjäytymistä.

Lastenkotien työntekijät näkevät ja tulevat nähdyiksi

Lastenkotien ohjaajat ovat sosiaali- ja terveysalan ammattilaisia sekä henkilöitä, joilla on tehtävään soveltuva muu koulutus. Työ lastenkodeissa on tiimityötä, mutta työntekijöiden pitää pystyä myös itsenäiseen päätöksentekoon ja työskentelyyn. Laajaa osaamista vahvistaa työryhmien moniammatillisuus.

Lastenkotien henkilökunnan määrä ja

koulutusvaatimukset on määritelty laissa, toimiluvissa sekä kuntien ja palveluntuottajien välisissä puitesopimuksissa. Lainsäädännössä tai luvissa ei puhuta työntekijän soveltuvuudesta, sitoutuneisuudesta tai henkilökohtaisista ominaisuuksista, joita kuitenkin edellytetään vaativassa lastenkodin ohjaajan tehtävässä. Kunnat ovat nostaneet laadukkaan työn edellytykseksi työntekijöiden vähäisen vaihtuvuuden, vaikka soveltuvuus tehtävään on vähintäänkin yhtä tärkeätä, koska työväliseen on työntekijän persoona. Lasten elämään toivotaan vakautta ja pysyvyyttä, myös korvaavissa / korjaavissa ihmissuhteissa.

Ohjaajan työtä tehdään mitä suurimmassa määrin vahvan ammattitaidon ja vankan lastensuojelukokemuksen lisäksi suurella sydämellä ja omalla persoonalla. Lastenkotien lapset ovat todellisia osajia falskiuksien paljastamisessa. Lapset tarkkailevat jokaista ohjaajaa ja selvittävät, onko tämä aidosti kiinnostunut lapsesta ja hänen elämästään, myös lapsen perheestä ja läheisverkostosta. Lapsessa olevan hyvän näkeminen on voima, joka johtaa hoito- ja kasvatustyötä onnistumisiin sekä lapsen ja ohjaajan välisen vuorovaikutuksen syventymiseen. Riittää jos lastenkodista löytyy yksikin lapsessa olevan potentiaalin näkijä.

Isossa roolissa ovat pelkästään strukturoitu arki ja turvaa tuovat rajat.

Ilo, rohkaisu ja lämmin suhtautuminen lapseen

Amerikkalainen psykologi Daniel A. Hughes on kehittänyt toimintamallin, joka on tapa ajatella, tuntea, kommunikoida ja käyttäytyä siten, että työntekijä pyrkii tekemään lapsen olon turvalliseksi lastenkodissa. **PACE**-asenne tulee sanoista:

Playfulness
Leikillisuus
Acceptance
Hyväksyntä
Curiosity
Uteliaisuus
Empathy
Empatia, myötätunto

Sanaan PACE voidaan lisätä L-kirjain eli saadaan sana **PLACE**, jossa L tarkoittaa *Loving* eli Rakastava. Lastenkotityössä tämä tarkoittaa halua välittää aidosti lapsesta.

Käytännön arjessa kamppailevalla lapsella on oikeus tulla kohdatuksi lastenkodissa niin, että siinä välittyvät kaikki edellä mainitut elementit ja niiden kautta hän saa kokea iloa, rohkaisua ja lämmintä suhtautumista.

Leikillisuus tarkoittaa sellaisen ilmapiirin luomista, jossa vuorovaikutuksesta tulee molemmin puolin nautinnollista. Aikuinen ei ole saarnaavassa roolissa, vaan pyrkii luomaan keveän ilmapiirin, jossa lapsi kokee olevansa tasapuolisessa vuorovaikutussuhteessa. Lapsen omille tunteille ja niiden ilmaisulle on oltava tilaa. Lapsen ollessa surullinen ei tule laskea leikkiä.

Kuva Sospro Oy

Hyväksyntä on lapsen turvallisuuden tunteen perusta. Sen tulee olla pyyteettöntä, ilman ehtoja tapahtuvaa vuorovaikutusta, jossa lapsen toiveet, tunteet, ajatukset, vietit ja motiivit hyväksytään hänen kokonaisuudessaan. Ne ovat osa hänen kehitystään ja aikuisten tehtävä on ohjata tätä kehitystä ilman moraalista näkökantaa.

Uteliaisuus tulee ymmärtää tapana auttaa lasta tulemaan tietoiseksi hänen sisäisestä maailmastaan. Lapselle välittyvä tällöin tunne siitä, että aikuinen ymmärtää häntä. On tärkeää, että lapsi tuntee saavansa positiivista palautetta eri tilanteissa tekemistään valinnoista. On tyypillistä, että lapsi kyllä saa palautetta tehtyään väärin. Aikuisen tehtävä on peilata lapsen ajattelua ja siten osoittaa sen olevan olemassa valintoineen. Ei ole järkevää toistuvasti saarnata lapselle tämän huonoista valinnoista. Pikemminkin esitetään yleisiä kysymyksiä ilman moraalista arviota. Asiat tapahtuvat sellaisenaan eikä tosiasioista voi tehdä moraalisia luonnehdintoja.

Empatia antaa lapselle tunteen, että aikuisen myötätunto on hänen puolellaan. Tällöin lapsen sisäinen maailma ja tunne-elämä ovat aikuiselle tärkeitä, myös lapselle itselleen tulee tunne, että hänen omat tunteensa ja ajatuksensa ovat aikuiselle tärkeitä. Lapsi oppii vastavuoroisuutta. Hänelle tulee myös arvokasta oppia kokemuksellisesta jakamisesta, jossa lapsen vaikea kokemus tulee jaetuksi niin, että lapsi ymmärtää näin käyneen. Lasta ei hylätä hänen vaikealla hetkellään.

Työntekijöiden jaksamisen tukeminen

Lastensuojelutyö on antoisaa, ammatillisesti kehittävää, mutta myös vaativaa ja raskasta työtä. Jaksakseen muuttuvia tilanteita, iltavuoropainotteista kolmivuorotyötä, ajoittain vahvastikin oirehtivia lapsia sekä lastensuojeluunkin ilmiönä kuuluvaa väkivallan uhkaa, on työntekijöiden todella tärkeää huolehtia omasta hyvinvoinnistaan ja jaksamisestaan itselleen mieluisalla tavalla.

Työntekijöiden työolosuhteiden ja työhyvinvoinnin jatkuva seuranta ja tarvittavien toimien kehittäminen ovat työnantajan vastuulla. Työnantajan velvoitteisiin kuuluu säännöllisen työhönsäilyksen järjestäminen työryhmille sekä työntekijöiden ammattitaidon ylläpitäminen ja täydennyskoulutus kunkin lastenkodin tarpeiden ja profiloitumisen mukaisella tavalla.

Ilman kykyä rajata työ ja yksityiselämä, työntekijän jaksaminen joutuu koetukselle. Lastenkotityössä piilee suuri vaara unohtaa itsensä ja oma jaksamisensa, koska työ on mielenkiintoista ja mukaansatempaavaa ja työhön liittyvät murheet ovat mukaan otettavissa työstä lähdeittäessä. Omat kasvukivut ja mahdolliset traumaattiset kokemukset on hyvä olla työstetty voimavaraksi ennen työskentelyä lastenkodissa.

Lastenkotityössä
piilee suuri vaara
unohtaa itsensä ja
oma jaksamisensa.

Kuva Sospro Oy

Lastensuojelutyö on mielenkiintoinen rinnalla kulkijan tehtävä. Haastan jokaisen pelkäämättömän sosiaali- ja terveystyöalan ammattilaisen mukaan antoisaan ja ammatillisesti kasvattavaan lastensuojelutyöhön, jota toteutetaan monissa eri muodoissa muuallakin kuin lastenkodeissa.

Tina Mäkelä, palvelujohtaja, SOSPRO Oy

Tina Mäkelä on koulutukseltaan TtM, työnohjaaja, opettaja, TH, diakonissa. Hän on toiminut sijaishuollon palveluita tuottavan yrityksen palvelujohtajana vuodesta 2014 alkaen, aiemmin toimitusjohtajana 10 vuotta.

Lähteet

Hughes, Daniel A: DDP-vuorovaikutteinen kehityspsykoterapia traumaperäisen kiintymishäiriön hoidossa (Dyadic Developmental Psychotherapy) -toimintamalli

Becker-Weidman: DDP-aapinen, vuorovaikutteinen psykoterapia pähkinäkuoressa, PT-kustannus 2013

Becker-Weidman; D.Shell: Auta lasta kiintymään, PT-kustannus 2008

Hughes, Daniel A: Tie traumasta tervehdyntymiseen, Rakkauten herättäminen syvästi vaurioituneissa lapsissa, PT-Kustannus 2006 (2. painos 2010).

Sospro Oy on sosiaalialan yritys, joka tuottaa lastensuojelun avo- ja laitoshuollon palveluita Varsinais-Suomessa, Satakunnassa, Kanta-Hämeessä ja Pirkanmaalla. Yrityksellä on, maaliskuussa ja huhtikuussa avattavat lastenkodit mukaan lukien, 19 lastenkotia. Henkilöstöä on noin 200. Lisätietoa: www.sospro.fi